

**Eric
h Maria Remarque**

**’i
“Läänerindel muutuseta”**

Sisukord

Sissejuhatus

Remarque kuulub kirjanike põlvkonda, kelle maailmavaade kujunes välja Esimeses maailmasõjas. Sõda määras paljudeks aastateks kindlaks Remarque'i teemade ringi, tegelaste iseloomujooned, maailmavaate ja elutee. Tema loomingul on autobiograafiline tagapõhi, see on määranud tema teoste temaatika ja esteetilise lähenemise – rindekoledusi omal nahal tundmata, neid isiklikult läbi elamata poleks ta suutnud niisugusel tasemel sõjaromaani kirjutama. Sügavast sisemisest vajadusest jutustada, mis oli teda vapustanud ja hirmutanud, segi paisanud kõik kujutlused heast ja kurjast, sündis tema esimene romaan “Läänerindel muutuseta” (“Im Westen nicht Neues” 1929)

Romaani tegevus toimub Esimese maailmasõja ajal ja hõlmab selle kahte viimast aastat. Teoses kirjeldatakse 2.kompanii hukku, kuhu kuulub ka Paul Bäumer, Remarque'i sõjavastase hoiaku kandja. Juba raamatu pealkiri on meeldesööbiv, näidates kogu sõja küünilisust. “Läänerindel muutuseta” – see on kõik, mida ajalehe sõjasõnumist lugeda võib, kuigi ka sellel päeval sai surma üks noor inimene, romaani kangelane.

Romaan ei vasta reaktioonilisele ettekujutusele sõjast ja sõduriks olemisest, kuigi teoses pole ka meeletlikku mässulisust. Remarque ei ole võitleja, vaid vaatleja, kes kirjutab sellest, mis teda erutab, püüdmata lugejat keelitada või õpetada. Ta alustab oma romaani selgitusega, rõhutades, et raamat ei ole “ülestunnistus ega süüdistus vaid üksnes katse jutustada ühest põlvkonnast, kelle sõda hukutas – isegi siis, kui ta pääses tema granaatide käest”. Paul Bäumeri kujuga loob Remarque selliselt hukatud inimestest. Romaan “Läänerindel muutuseta” kujutab kadunud põlvkonna tekkimist Saksamaal.

Esimese maailmasõja ajaloolisest taustast

Sõja ajendiks oli Austria-Ungari troonipärija tapmine Sarajevos slaavi salaorganisatsiooni poolt. Austria-Ungari keisririigi ja Serbia konflikt haaras aga kiiresti kogu Euroopa, USA sekkumine muutis selle maailmasõjaks.

Mida kauem sõda kestis, mida pikemalt kasutati väljakurnamistaktikat, seda selgemaks sai osalevatele riikidele, et selles sõjas on kõik kaotajad, kuigi lõpuks mõistsid Antandi riigid võitjatena Saksamaa üle kohut. Tolle aja kohta kõige moodsama lahingutehnika kasutuselevõtt põhjustas suuri kaotusi juba sõja algul. Sõda kurnas enneolematult mõlema poole majandust, seetõttu kannatas valusalt ka tsiviilelanikkond. Esimene maailmasõda oli totaalne sõda, mille ohvrite üldarv ulatus kümne miljonini.

Romaani sisust ja tegelastest

Remarque'i romaani tegelased on 19-aastased noored, kes üleöö on sattunud sõja hävitavasse leekidesse. Neil puuduvad igasugused elukogemused, on ainult koolitarkus ja see, mida nad olid lugenud raamatuist. Sellest aga on liiga vähe, et kergendada surija viimaseid piinu, õppida roomama tule all, vedada haavatuid ning istuda savises mürsuaugus. Kõik see, mis oli tundunud püha ja kõigutamatuna, muutus kahuritule ja ühishaudade taustal tühiseks ja mõttetuks.

Nendele noortele on sõda kahekordselt hirmus, sest nad ei saa aru, kelle või mille nimel neid on saadetud rindele prantslasi ja venelasi tapma. Ainult üks asi soojendab ja lohutab neid – unistus puhkusest, pöördumisest tagasi koju, kus neid ootab seesama harjumuslik ning mõõdukas elurütm, mille sõda katkestas.

Romaani keskseks kujukseks on minategelane Paul Bäumer, kes ainukesena esineb kõikides peatükkides. Ta jutustab oma rindeelamustest, nimelt sellest, et ei ole sugugi "meeldiv ja auväärne surra isamaa eest", nagu koolis oli püütud sisendada. Ta on tundliku loomuga, armastab muusikat ja kirjandust, on ka ise kirjanikuna kätt proovinud. Enne rindele minekut kirjutatud näidendi mustand, mille kallal ta oli töötanud öid, polnud koju puhkusele tulles enam vaja, väikekodanlikud sõjajutud

näivad talle vastikud. Endine elu tundub talle nüüd väiklase ja ebamugavana. Kui ta läheb tagasi rindele, paistab talle, et tal pole mitte ainult tulevikku, vaid ka minevikku. Olemas on ainult rinne, kaaslaste hukkumine ja surmahirm.

Paljude rindekaaslaste hulgast tõusevad esile kogenud sõjamehed Kaczinski ja leitnant Bertinck, koolikaaslane Kropp, suure isuga Tjaden. Ebameeldivad tegelased on Himmelstob, pahatahtlik tagasundija kasarmuhoovil, ja vihatud õpetaja Kantorek. Vaenlaste poolelt on nime ja näo saanud ainult prantslane Duval, kelle Bäumer lähivõitluses surnuks torkab. Bäumeri ja Franz Kemmerichi emade kujudes korduvad kõikide emade kannatused, kes on pidanud oma pojad sõtta saatma.

Erich Romaani ülesehitus, stiil ja keel

Kuigi “Läänerindel muutuseta” on kirjutatud minavormis, ütleb jutustaja Paul Bäumer alati “meie” mitte “mina”. Tal on selleks õigus, sest selliseid, nagu tema on palju. Ta kõneleb füüsiliselt elusa, kuid sõjas vaimselt tapetud põlvkonna nimel, surnute nimel, kes jäid maha Venemaa metsadesse ja Prantsusmaa väljadele. Ainult üks kord, romaani lõpus, kasutab autor kolmandat isikut, nentides peategelase surma: “Ta langes oktoobris 1918...”

Sõda on lõhestanud inimese elu ja see peegeldub kogu romaani ülesehituses. Kontraste leiame nii sisust kui ka keelelisest küljest. Nii on vastandatud elu ja rahu surma ning sõjaga, minevik olevikuga, kodupaik rindejoonega, tulevikuunistused lootusetusega jne. Ka üksikute tegelaste kujutamisel leiame kontraste: head ja halvad, võitjad ja kaotajad, noored ja vanemad inimesed.

Kuni teose lõpuni kirjeldab Bäumer isiklikke elamusi, tähelepanekuid ja tundmusi. Selline kujutamiskiivi on muidugi subjektiivne, aga just niisuguse jutustamistehnikaga on Remarque suutnud luua kogupildi, mis avaldab sügavat muljet ning väärrib sõjateose nime.

Romaani üksikute episoodide meeleolu vaheldub kiiresti. Selle saavutamiseks kasutab Remarque erinevaid stilistilisi vahendeid. Nii võib romaanist leida humoristlikke ja piltlikke väljendeid, ironiat, personifikatsiooni, võrdlusi ja metafoore. Sümbolitega on autor pigem kokkuhoidlik.

Romaani tegelastele on omane asitada oma seisukohti kord nii, kord naa, kord jaatavast, siis jälle eitavast küljest.

Remarque'ile meeldib põimida oma teosesse filosoofilisi arutlusi, mis aga mõnikord tunduvad natuke ülepakutud.

Sündmusi on romaanis kujutatud lakooniliselt ning seetõttu on Remarque'i võrreldud Hemingwayga, kelle kuulus romaan "Hüvasti relvad!" ilmus Remarque'i omast aasta hiljem. Ka üksikute tegelaskujude väljajoonistamine pole sõnaderohke, küll aga täpne, värvikas ja meeldejääv.

Romaanist võib leida saksa naturalismi jooni. Neid on eelkõige nähtud sõjakoledeste detailitruus kujutamises. Teisest küljest aga pole lahinguid kirjeldatud ülemäära pikalt, vaid lugejamõju seisukohalt otstarbekalt, ebaolulist välja jättes. Naturalismi traditsioonidega seob romaani see, et Paul Bäumer on mõistetamatu saatuse mängukann nii nagu ka enamik naturalistlike romaanide tegelasi.

Remarque'i patsifism ja apoliitilisus

Kuidas mõjus sõda sellest osavõtnud põlvkonnale? Rindel viibinud mehena teadis Remarque, et sõjapõrgus röövitakse inimeselt tema illusioonid ja lootused, et lahingumõllus muutuvad väärtushinnangud nulliks. Progressiivne intelligents nägi raamatus ajastu südametunnistust, mis tõstab häält sõja vastu. Seepärast pole juhus, et Remarque'i kaitsjate hulgas oli palju kirjanikke, kes olid ka ise kirjutanud sõjavastaseid teoseid. Nad arvasid, et rahuaade on kõige teravam relv peadtõstva fašismi vastu, ja uskusid, et uue sõja ärahoidmiseks piisab üksnes sõjakoledeste näitamisest.

Remarque'i patsifistlik hoiak on seotud vihaga militarismi esindajate vastu. Nii maksavad Bäumer ja tema kaaslased vahetult enne rindele minekut kätte kapral Himmelstobile, kes oli neid õppusel alandanud.

Mida siis vastandab Remarque sõjakoledestele? Kas on elus üldse veel helgeid jõude, millele võiksid toetuda tema tegelased? Nende mõtted ja tunded on kaugel kõigest, mis võiks neil lasta kokku puutuda poliitilise ja sotsiaalse maailmaga. Remarque'i veendumuste kohaselt on poliitika alati halb, tuues inimestele häda ja viletsust, ta

näeb selles toda blankovekslit, millega inimkond püüab kinni maksta oma läbematust, kus eesmärk pühendab abinõu. Apoliitilisus elus ja kirjanduses on tema jaoks inimsuse esmaseks mõõdupuuks. Rõhutades nõnda oma üldinimlikkuse taotlust, võrdsustab Remarque vastavalt poliitilisuse ja amoraalsuse ning apoliitilisuse ja moraalsuse.

Ainus, mida veel saab vastandada sõjale, on loodus, elu kõigis oma inimesest puutumatus, esmastes vormides. Kui romaani tegelased unistavad tulevikust, on selleks eelkõige selge taevast, võimalus hingata ja kuulata lehtede sahinat. Ja samal ajal, millal hävineb inimese maailm koos unelmate, kahtluset, rahutuste ja rõõmudega, elab loodus oma elu. Kokkupuude loodusega – see annabki kangelastele jõudu minna uuesti lahingusse.

Sõlmküsimused Remarque'i loomingus

Remarque'i kirjanduslike eeskujudena on mainitud kolme peamist: Jack London, Ernest Hemingway ja Knut Hamsun. Ent on märgatud ka Thomas Manni, Franz Kafka, Stendhali ja Marcel Prousti mõju. Tema filosoofia väidetakse olevat pärit Arthur Schopenhauerilt, Friedrich Nietzschelt ja Oswald Spenglerilt.

Nii, et elu on Remarque'ile ülim väärtus. Ta jagab elufilosoofilost seisukohta, et elu võrdub elamusega. Nõnda siis seisneb elu mõte ja eesmärk selles, et elu tuleb läbi elada, läbi tunnetada. Mõistagi ei tohi seejuures kitsendada teiste samasugust õigust. Siit kasvab välja ka tema paljude tegelaste "pärispatt", süü ilma otsese süüta. Tapmine on alati elu mõrvamine, olenemata asjaoludest. Vapustus, võõristus, süütunne – selline on enamasti Remarque'i kangelaste kogemus tapmisel. Ometigi on surm eluga seotud, ning seepärast ei saa keegi, kes surmale ei mõtle, elu sügavutti tunnetada. Sellest lähtuvalt on tema tegelased – elu otsijad, alati "ühe jalaga hauas": sõdurid, haiged, tagaetavad, vangid jms. Teadmine elu kaotamise võimalusest on neile katalüsaatoriks.

Remarque'i romaanide peategelasi ühendab teosest teosesse mingi omamoodi lummasarnasus. Neid seob ühine arhetüüp, mis vastandlik 20. sajandi inimese

iseloomulikule koondkujule. Kõik nad on autori seisukohast positiivsed “meie aja” kangelased, see ilmneb juba peategelaste saatustes, mis on rõhutatult traagilised.

Sageli on Remarque'i tegelastele ette heidetud välist passiivsust, kuid ümbritseva keskkonna suhtes ei ole nad peaaegu kunagi oma hinges passiivsed. Nad on introverdid, kes mõistavad, et maailma asjade katastroofiline kulg on lähtuv inimestest endast, mitte kusagilt “väljast”. Kõik Remarque'i kangelased otsivad oma kohta elus ja nende fiasko muutub tegelikult ühiskonna fiaskoks.

Remarque'i tegelased on teatud mõttes headuse missiooni kandjad. Ühelt poolt on ta sinisilmse tapalavale tormamise vastu, kuid teisalt ei leia ta ka õigustust halvale samaga vastata. Tema peategelased on ohvrid.

Lõpetuseks

Remarque kirjutab armastusest ja surmast, seega inimeksistenti kahest põhiprobleemist. Samal ajal on tema raamatud väga poliitilised, kujutab ta ju hävingut külva ajajärgu üksiksaatusi konkreetsete ajaloosündmuste taustal. Remarque jutustab lugusid, mis on melanhoolsed, lõpevad lahkumise, surma või üksildusega, aga neis on tunda pessimistile hädavajalikku optimismi. Elu lõpul on kirjanik formuleerinud oma kredo: “Mu teema on selle sajandi inimene, humaansuse probleem. Ja mu kredo on individualisti oma: sõltumatus, sallivus, huumor.” Need sõnad sobivad tõepoolest hästi tema loomingut iseloomustama. Niisugune kredo tagab iseendast loetavuse, korralik kirjanduslik teostus menu, üldinimlikkus ülemaailmse leviku.

Kasutatud kirjandus

- 1.Uno Liivaku “Erich Maria Remarque” – järelsõna raamatule “Varjud paradiisis” Monokkel 1993 lk 299
- 2.Uno Liivaku “Erich Maria Remarque” – järelsõna raamatule “Tagasitee” Monokkel 1994 lk 255
- 3.V.Matvejeva – peatükk “E.M.Remarque” raamatust “20.saj. väliskirjandus” Valgus 1971 lk 427
- 4.Anu Schulz “Erich Maria Remarque – elu ja looming” – järelsõna raamatule “Läänerindel muutuseta”, “Lissaboni öö” Avita 2000 lk 403
- 5.Tarvi Talv “Mõningaid sõlmküsimusi Remarque’i loomingus” järelsõna raamatule “Taeval ei ole soosikuid” Eesti Raamat 1991 lk 220

Lisad

[Yes Htps](#) Ander

https://en.wikipedia.org/wiki/Erich_Maria_Remarque

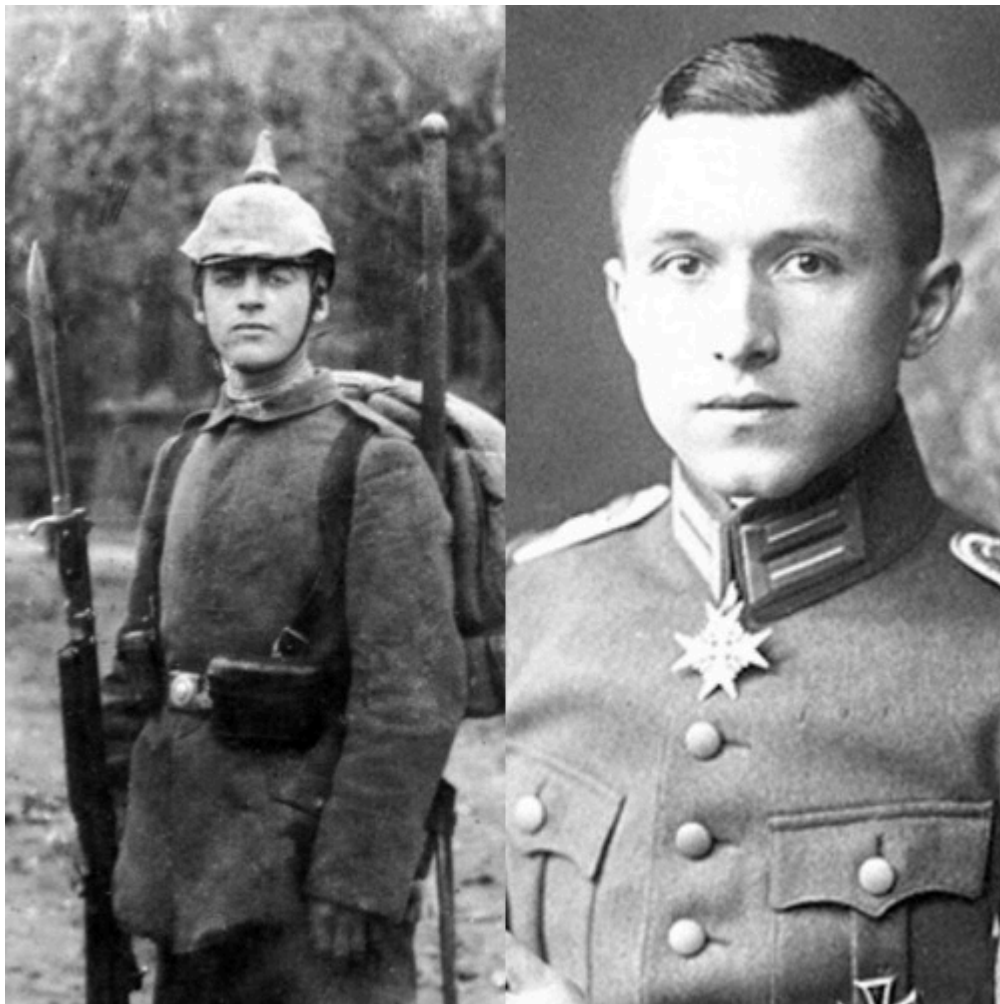
KENOR

https://www.google.com/search?q=erich+maria+remarque&sxsrf=AOaemvJQIBBxX-yCgfsResWKFjEh-2lrKA:1638783048380&source=lnms&tbn=isch&sa=X&sqi=2&ved=2ahUKEwiBmdnL7s70AhUaF7kGHb4DDHIQ_AUoAXoECAEQAw&biw=2400&bih=1211&dpr=0.8#imgrc=cG450nof-eTLRM&imgdii=JvRpHIWZXwCUcM

Martin

https://www.google.com/search?q=Erich+Maria+Remarque&sxsrf=AOaemvJs81ZP8R5iyX0nK0ttljLGTuARPg:1638783059318&source=lnms&tbn=isch&sa=X&sqj=2&ved=2ahUKEwi5-ftQ7s70AhXjK7kGHa24C2YQ_AUoAXoECAIQAw&biw=1920&bih=969&dpr=1

Kenneth

https://www.google.com/search?q=Erich+Maria+Remarque&sxsrf=AOaemvKbII08-0LUOLp4GDRnKLXHqqaOWg:1638783386046&source=lnms&tbn=isch&sa=X&sqi=2&ved=2ahUKEwjUytrs7870AhWdmGoFHcqNCu8Q_AUoAXoECAEQAw&biw=2560&bih=1292&dpr=0.75#imgrc=53Nladb2nmPLjM

